XALQARO TASHKILOTLARDA O‘ZBEK TILINING O‘RNI VA NUFUZINI OSHIRISH

Mirabdullayeva Diyora Zafarbek qizi
Andijon davlat chet tillari instituti ingliz tili va adabiyot fakulteti Xorijiy til va adabiyoti(ingliz til) yo’nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o‘rni va nufuzini oshirish masalalari yoritilgan. O‘zbek tilining milliy qadriyatlar, madaniy meros va xalqaro hamkorlikdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, tilimizni xorijda targ‘ib qilish, ilmiy va badiiy asarlarni tarjima qilish, xalqaro anjumanlarda qo‘llash hamda raqamli texnologiyalar orqali rivojlantirish imkoniyatlari ko‘rib chiqilgan. O‘zbek tilining xalqaro miqyosda qo‘llanishiga to‘sqinlik qiluvchi muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari ham bayon etilgan. Muallif fikricha, til nufuzini oshirish uchun davlat tashkilotlari, ta’lim muassasalari, ilmiy markazlar va yoshlar hamkorligini kuchaytirish zarur. Mavzuning dolzarbligi o‘zbek tilining xalqaro mavqeyini mustahkamlash, milliy qadriyatlarni asrash va yosh avlodda ona tiliga hurmatni shakllantirish bilan belgilanadi.

Kalit so‘zlar: o‘zbek tili, xalqaro tashkilotlar, til nufuzi, davlat tili, xalqaro hamkorlik, milliy qadriyatlar, madaniy meros, tarjima, raqamli texnologiyalar, ilmiy muloqot, globallashuv.

Аннотация. В данной статье рассматриваются роль узбекского языка в международных организациях и пути повышения его международного престижа. Анализируется значение узбекского языка в сохранении национальных ценностей и культурного наследия, а также в развитии международного сотрудничества. Особое внимание уделяется возможностям популяризации узбекского языка за рубежом, перевода научных и художественных произведений, его использования на международных конференциях и расширения узбекоязычных ресурсов с помощью цифровых технологий. Кроме того, рассматриваются проблемы, препятствующие международному использованию узбекского языка, и пути их решения. По мнению автора, для повышения престижа языка необходимо укреплять сотрудничество между государственными учреждениями, образовательными организациями, научными центрами и молодёжью. Актуальность темы обусловлена необходимостью укрепления международного статуса узбекского языка, сохранения национальных ценностей и формирования уважительного отношения к родному языку у молодого поколения.

Ключевые слова: узбекский язык, международные организации, престиж языка, государственный язык, международное сотрудничество, национальные ценности, культурное наследие, перевод, цифровые технологии, научная коммуникация, глобализация.

Abstract. This article examines the role of the Uzbek language in international organizations and ways to enhance its international prestige. It analyzes the importance of the Uzbek language in preserving national values and cultural heritage and promoting international cooperation. The article also explores opportunities to promote Uzbek abroad, translate scientific and literary works, use the language at international conferences, and develop Uzbek-language resources through digital technologies. Furthermore, it discusses the challenges hindering the international use of Uzbek and possible ways to overcome them. According to the author, enhancing the language’s prestige requires stronger cooperation among government institutions, educational institutions, research centers, and young people. The relevance of this topic lies in the need to strengthen the international standing of the Uzbek language, preserve national values, and foster respect for the mother tongue among younger generations.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Keywords: Uzbek language, international organizations, language prestige, state language, international cooperation, national values, cultural heritage, translation, digital technologies, scientific communication, globalization.

Kirish

Til insonlar o‘rtasidagi muloqotni ta’minlovchi, jamiyat taraqqiyotida muhim o‘rin tutuvchi va milliy o‘zlikni namoyon etuvchi asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Har bir xalqning tarixi, madaniyati, urf-odatlari va ma’naviy qadriyatlari uning ona tilida o‘z aks etadi.Shu sababli ona tilini asrab-avaylash, uni rivojlantirish va kelajak avlodga yetkazish har bir insonning muhim vazifalaridan biridir. Ayniqsa, globallashuv jarayoni jadallashib, xalqlar va davlatlar o‘rtasidagi xalqaro aloqalar kengayib borayotgan bugungi davrda milliy tilning o‘rni va nufuzini oshirish dolzarb masalalardan biri bo‘lib qolmoqda. O‘zbek tili xalqimizning bebaho ma’naviy boyligi, milliy o‘zligimiz va madaniy merosimizning ajralmas qismidir. Shunday ekan, o‘z ona tilimizni nafaqat mamlakatimizda, balki xalqaro miqyosda ham keng targ‘ib qilishimiz, uning boy imkoniyatlarini boshqa xalqlarga tanitishimiz lozim. Buning uchun, eng avvalo, kundalik hayotimizda o‘zbek tilining adabiy me’yorlariga rioya qilishimiz, fikrlarimizni sof, ravon va savodli tarzda ifodalashga o’rganishimiz zarur. Chunki tilga bo‘lgan hurmat, avvalo, undan to‘g‘ri va o‘rinli foydalanish orqali namoyon bo‘ladi.

Bundan tashqari, o‘zbek tilining nufuzini oshirish maqsadida turli ilmiy-amaliy konferensiyalar, ma’naviy-ma’rifiy tadbirlar, adabiy kechalar, tanlovlar va xalqaro madaniy uchrashuvlarni tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Bunday tadbirlar orqali tilimizning boy lug‘at tarkibi, ifoda imkoniyatlari, adabiy merosi va zamonaviy taraqqiyotdagi o‘rnini keng jamoatchilikka yetkazish mumkin. Shuningdek, o‘zbek tilidagi ilmiy adabiyotlarni ko‘paytirish, asarlarni xorijiy tillarga tarjima qilish va raqamli platformalarda o‘zbek tilidagi sifatli materiallarni kengaytirish ham uning xalqaro miqyosdagi mavqeini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Menimcha, ona tilimizning nufuzini oshirish faqat tilshunos olimlar yoki davlat tashkilotlarining vazifasi emas, balki har birimizning fuqarolik burchimizdir. Har bir inson o‘z ona tiliga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi, uning rivojiga o‘z hissasini qo‘shishi va uni boshqa xalqlarga tanitishga intilishi kerak. Zero, o‘zbek tilining xalqaro maydondagi obro‘si, avvalo, unga bo‘lgan munosabatimiz, undan foydalanish madaniyatimiz va uni rivojlantirish yo‘lida amalga oshiradigan amaliy ishlarimiz bilan belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan, xalqaro tashkilotlarda o‘zbek tilining o‘rni va nufuzini oshirish masalasini o‘rganish hamda bu borada samarali takliflarni ilgari surish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Asosiy qism

O‘zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o‘rnini oshirish muammolari va ularning yechimlari

O‘zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o‘rni va nufuzini oshirish bugungi globallashuv davrida muhim masalalardan biridir. Til xalqning tarixi, madaniyati, ma’naviyati va milliy o‘zligini ifodalovchi asosiy vosita hisoblanadi. O‘zbek tilini xalqaro miqyosda targ‘ib qilish orqali mamlakatimizning boy madaniy merosini dunyoga tanitish va boshqa xalqlar bilan hamkorlikni rivojlantirish mumkin. Biroq bu borada ayrim muammolar mavjud bo‘lib, ularni aniqlash va samarali yechimlarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Birinchi muammo — **o‘zbek tilidagi ilmiy va adabiy asarlarning xorijiy mamlakatlarda yetarlicha keng tarqalmaganligi**. O‘zbek xalqining boy tarixi va madaniyatini boshqa xalqlarga tanitishda tarjima muhim o‘rin tutadi. Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur kabi buyuk mutafakkirlarning asarlari xalqimizning bebaho ma’naviy merosidir. Ushbu asarlarni hamda zamonaviy ilmiy tadqiqotlarni xorijiy tillarga tarjima qilish, xalqaro kitob ko‘rgazmalari va adabiy tadbirlarda

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

namoyish etish zarur. Shuningdek, tarjima qilingan asarlarni internet orqali keng targ‘ib qilish ham o‘zbek tiliga bo‘lgan qiziqishni oshiradi.

Ikkinchi muammo — **o‘zbek tilining xalqaro ilmiy va rasmiy muloqotdagi qo‘llanishini kengaytirish zarurati**. Xalqaro tashkilotlarda tillardan foydalanish ularning ichki qoidalari va belgilangan tartiblariga bog‘liq. Shu sababli o‘zbek tilining xalqaro maydondagi imkoniyatlarini kengaytirish uchun konferensiyalar, seminarlar va madaniy uchrashuvlarda o‘zbek tilidagi ma’ruza hamda materiallardan foydalanishni rivojlantirish lozim. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik doirasida o‘zbek tilidagi hujjatlarning sifatli tarjimasini ta’minlash va mamlakatimiz vakillarining milliy tilimizni targ‘ib etishga qaratilgan tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash muhimdir.

Uchinchi muammo — **o‘zbek tilining internet va zamonaviy texnologiyalardagi imkoniyatlarini rivojlantirish zarurati**. Hozirgi davrda raqamli texnologiyalar turli tillarni ommalashtirishda muhim vosita hisoblanadi. UNESCO ham ko‘p tillilikni rivojlantirish va raqamli makonda tillardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga e’tibor qaratadi. Shu bois o‘zbek tilidagi elektron kitoblar, ilmiy maqolalar va ta’limiy materiallarni ko‘paytirish, onlayn lug‘atlar hamda tarjima dasturlarini takomillashtirish zarur. Sun’iy intellekt yordamida o‘zbek tilidagi matnlarni qayta ishlash, nutqni tanib olish va avtomatik tarjima qilish imkoniyatlarini rivojlantirish ham tilimizning raqamli makondagi mavqeyini mustahkamlashga xizmat qiladi. Yoshlar esa ijtimoiy tarmoqlarda savodli yozish va foydali materiallar yaratish orqali ushbu jarayonga hissa qo‘shishlari mumkin.

To‘rtinchi muammo — **xorijiy mamlakatlarda o‘zbek tilini o‘rganish imkoniyatlarining cheklanganligi**. Tilning xalqaro nufuzi uni o‘rganishga bo‘lgan qiziqish bilan ham chambarchas bog‘liq. Shu sababli xorijiy universitetlarda o‘zbek tili kurslarini tashkil etish, zamonaviy darsliklar yaratish va onlayn ta’lim dasturlarini rivojlantirish muhimdir. Shuningdek, o‘zbek tili va adabiyotiga bag‘ishlangan xalqaro tadbirlar, madaniy almashinuv dasturlari hamda ilmiy loyihalarni ko‘paytirish lozim. Bu xorijliklarning o‘zbek tili, tarixi va milliy qadriyatlarimizga bo‘lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi. Xulosa qilib aytganda, o‘zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o‘rni va nufuzini oshirish uchun mavjud muammolarni izchil hal etish zarur. Buning uchun adabiy va ilmiy asarlarni tarjima qilish, xalqaro tadbirlarda o‘zbek tilidan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va xorijda til o‘rgatish dasturlarini yo‘lga qo‘yish muhimdir. Davlat tashkilotlari, ta’lim muassasalari, olimlar va yoshlarning hamkorligi orqali o‘zbek tilining xalqaro miqyosdagi mavqeyini yanada mustahkamlash mumkin

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek tilining xalqaro tashkilotlardagi o‘rni va nufuzini oshirish tilimizni dunyoga tanitish, milliy qadriyatlarimizni asrab-avaylash va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Buning uchun o‘zbek tilidagi ilmiy va adabiy asarlarni xorijiy tillarga tarjima qilish, xalqaro tadbirlarda tilimizning qo‘llanishini kengaytirish hamda zamonaviy texnologiyalar orqali o‘zbek tilidagi ma’lumotlarni ko‘paytirish zarur.

Menimcha, ona tilimizning xalqaro miqyosdagi nufuzi, avvalo, unga bo‘lgan munosabatimizdan boshlanadi. Har birimiz o‘zbek tilida savodli so‘zlashishimiz, uning boy imkoniyatlarini qadrlashimiz va rivojiga o‘z hissamizni qo‘shishimiz kerak. Ayniqsa, yoshlar tilimizni internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali keng targ‘ib etishlari mumkin. O‘zbek tilini qanchalik ko‘p ulug‘lasak, undan kundalik hayotda, ilm-fanda va xalqaro muloqotda qanchalik faol foydalansak, uning nufuzini xalqaro miqyosda yuksaltirishga shunchalik katta hissa qo‘shamiz. Bu esa nafaqat ona tilimizning rivoji, balki Vatanimizning xalqaro maydondagi obro‘si va milliy qadriyatlarimizning dunyoga tanilishi uchun ham muhimdir. Zero, o‘zbek tilini rivojlantirish va uni xalqaro miqyosda munosib tanitish barchamizning vazifamizdir.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining **“Davlat tili haqida”gi Qonuni**, 1989-yil 21-oktabr. LexUZ
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **PF-5850-son Farmoni**, 2019-yil 21-oktabr. *O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.*
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **PF-6084-son Farmoni**, 2020-yil 20-oktabr. *Mamlakatimizda o‘zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.*
4. UNESCO. Ko‘p tillilik va raqamli makonda tillarni rivojlantirishga oid materiallar. UNESCO rasmiy sayti

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.